

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1959-1960.

19 JULI 1960.

WETSONTWERP

tot wijziging van de wet van 28 april 1953, betreffende de inrichting van het hoger onderwijs in de Rijksuniversiteiten, en van de wet van 22 april 1958, tot oprichting van een Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband van het Rijk; een Fonds voor hoger-onderwijsgebouwen en studentenverblijven van het Rijk.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR HET
OPENBAAR ONDERWIJS (1), UITGEBRACHT
DOOR DE HEER GROOTJANS.

DAMES EN HEREN,

Uwe commissie heeft, ter inleiding tot de bespreking van dit wetsontwerp, een uiteenzetting gehoord van de heer Minister die er allereerst op wees dat de Regering het inzicht heeft nieuwe, verstrekkende middelen ter beschikking te stellen der Rijksuniversiteiten, in de zin zoals voorgesteld door de Nationale Commissie der Wetenschappen, opgericht bij koninklijk besluit van 17 januari 1957.

(1) Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Brasseur.

A. — Leden: de heer Berghmans, Mevr. Craeybeckx-Ory, de heren du Bus de Warnaffe, Eneman, Gendebien, Loos, Peeters (Lode), Mevr. Van Daele-Huys, de heren Vanden Berghe, Verbist, Vermaere, Verroken. — Bracops, Collard (Léo), Cudell, Dejardin, Mevr. Groesser-Schroyens, de heren Hoyaux, Huysmans, Mevr. Prince, de heren Vercauteren. — Destenay, Grootjans.

B. — Plaatsvervangers: de heren Barbé, Debucquoy, Mevr. de Moor-Van Sina, de heren Devos, Hermans, Wirix. — Demets, Denis, Lacroix, Mevr. Vanderveken-Van de Plas, de heren Vanthilt. — Piron.

Zie:

- N° 1: Ontwerp door de Senaat overgezonden.
- N° 2: Amendementen.

Chambre des Représentants

SESSION 1959-1960.

19 JUILLET 1960.

PROJET DE LOI

modifiant la loi du 28 avril 1953, sur l'organisation de l'enseignement supérieur dans les universités de l'Etat, et la loi du 22 avril 1958, portant création: d'un Fonds des constructions scolaires et parascolaires de l'Etat; d'un Fonds des constructions de l'enseignement supérieur et des cités universitaires de l'Etat.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE (1)
PAR M. GROOTJANS.

MESDAMES, MESSIEURS,

En guise d'introduction à la discussion du présent projet de loi, votre Commission a entendu un exposé du Ministre dans lequel celui-ci a signalé, tout d'abord, que le Gouvernement avait l'intention de mettre à la disposition des universités de l'Etat de nouveaux moyens importants, dans le sens proposé par la Commission nationale des Sciences, créée par l'arrêté royal du 17 janvier 1957.

(1) Composition de la Commission:

Président: M. Brasseur.

A. — Membres: M. Berghmans, Mme Craeybeckx-Ory, MM. du Bus de Warnaffe, Eneman, Gendebien, Loos, Peeters (Lode), Mme Van Daele-Huys, MM. Vanden Berghe, Verbist, Vermaere, Verroken. — Bracops, Collard (Léo), Cudell, Dejardin, Mme Groesser-Schroyens, MM. Hoyaux, Huysmans, Mme Prince, MM. Vercauteren. — Destenay, Grootjans.

B. — Suppléants: MM. Barbé, Debucquoy, Mme de Moor-Van Sina, MM. Devos, Hermans, Wirix. — Demets, Denis, Lacroix, Mme Vanderveken-Van de Plas. — MM. Vanthilt. — Piron.

Voir:

- N° 1: Projet transmis par le Sénat.
- N° 2: Amendements.

De Rijksuniversiteiten hebben, zoals bekend, af te rekenen met een tekort aan lokalen terwijl vele universitaire gebouwen verouderd zijn. De desbetreffende behoeften zijn dan ook zeer groot en er diende vlug ingegrepen.

De heer Minister onderstreepte vooral dat dit wetsontwerp aan de Raad van Beheer van de Rijksuniversiteiten voortaan alle rechten van de meester van het werk toekent. Daarbij werd echter een verregaande soepelheid nagestreefd door te bedingen dat het de Raad van Beheer zal toegelaten zijn geen gebruik te maken van hoger bedoeld recht, maar wel een beroep te doen op het Ministerie van Openbare Werken, aan wie het geheel of een gedeelte der taken, in het raam van dit wetsontwerp voorzien, kan worden toevertrouwd door bemiddeling van de heer Minister van Openbaar Onderwijs.

De uitgaven, die in de komende tien jaren zullen nodig zijn, worden geraamd op 4 miljard. De Regering heeft de oorspronkelijke tekst, ingediend bij de Senaat, op een belangrijk punt geamendeerd. Er werd inderdaad een artikel ingelast waarbij het overschot der kredieten, jaarlijks voor de Rijksuniversiteiten uitgetrokken op de Begroting van het Ministerie van Openbaar Onderwijs, bij de afsluiting van het dienstjaar gestort wordt op de Begroting voor Orde, op een rekening ten behoeve van iedere Rijksuniversiteit geopend. De heer Minister wijst erop dat deze overschotten dezelfde bestemming behouden als de kredieten waarvan ze afkomstig zijn.

Dit amendement beoogde de Rijksuniversiteiten op dezelfde voet te plaatsen als de vrije universiteiten, waarvan de staatsubsidies berekend zijn op basis van de budgettaire kredieten bestemd voor de Rijksuniversiteiten. De Rijksuniversiteiten echter konden tot nog toe dikwijls geen volledig gebruik maken van de bedragen die hun op papier werden toegekend. Inderdaad, terwijl de vrije universiteiten jaarlijks steeds kunnen beschikken over een globale subsidie berekend op basis van de aanwijzingen die voorkomen in de begrotingswet, kon het voor de Rijksuniversiteiten gebeuren dat de uitvoerende macht de aanwending van die kredieten geheel of ten dele onmogelijk maakte.

De heer Minister meent dat het in de Senaat goedgekeurd amendement (art. 4 van het bij de Kamer ter bespreking ingediend wetsontwerp) dit euvel verhelpt.

* * *

Door de commissieleden werden, in het raam van de algemene bespreking, geen opmerkingen gemaakt.

Ook werden de artikelen 1 tot en met 3 eenparig goedgekeurd.

Bij artikel 4 werd een amendement ingediend. Ter verdediging van dit amendement werd aangevoerd dat het de gelijke behandeling beoogt van de vier in ons land bestaande universiteiten. Een lid meent te weten dat de Rijksuniversiteiten niet zoveel baat hebben bij het overschrijven van ongebruikte kredieten op de Begroting voor Orde. Hij bepleit het storten van het overschot der kredieten op de speciale rekening van het patrimonium van iedere Rijksuniversiteit.

Het aanwenden van deze bedragen zal aan de Minister van Openbaar Onderwijs onderworpen worden. Er wordt immers gevreesd dat de kredieten, uitgetrokken op de Begroting voor Orde ten behoeve van de Rijksuniversiteiten niet beschikbaar kunnen gesteld worden, zonder instemming van de Minister van Financiën, die zich daarbij zou kunnen laten leiden door budgettaire overwegingen.

De heer Minister van Openbaar Onderwijs heeft dit amendement van de hand gewezen. Hij is er van overtuigd dat het artikel 4, zoals het aan de Kamer ter goedkeuring wordt voorgelegd, beantwoordt aan de betrachtingen van de Rijksuniversiteiten.

Les universités de l'Etat manquent de locaux, tandis que nombre de bâtiments universitaires sont vétustes. Aussi les besoins sont-ils très grands et il y a lieu de prendre des mesures urgentes.

Le Ministre a souligné que le présent projet attribue désormais au Conseil d'administration des Universités de l'Etat tous les droits du maître de l'ouvrage. En outre, une très grande souplesse a été recherchée en stipulant que le Conseil d'administration pourra ne pas faire usage du droit susvisé, mais faire appel au Ministère des Travaux publics. Celui-ci pourra être chargé, à l'intervention du Ministre de l'Instruction publique, de tout ou partie des tâches prévues dans le cadre du présent projet de loi.

Les dépenses nécessaires au cours des dix années à venir sont évaluées à 4 milliards. Le Gouvernement a amendé, en un point important, le texte original déposé au Sénat. Il a notamment inséré un article disposant que les reliquats des crédits prévus annuellement au budget du Ministère de l'Instruction publique pour les universités de l'Etat sont versés, à la clôture de l'exercice, au Budget pour Orde, à un compte ouvert en faveur de chaque université de l'Etat. Le Ministre souligne que ces reliquats conservent la même destination que les crédits dont ils proviennent.

Cet amendement tend à mettre les universités de l'Etat sur le même pied que les universités libres, dont les subventions sont calculées sur la base des crédits budgétaires destinés aux universités de l'Etat. Toutefois, jusqu'à présent les universités de l'Etat n'ont pas toujours pu disposer de la totalité des crédits qui leur étaient alloués sur le papier. En effet, alors que les universités libres reçoivent annuellement une subvention globale calculée sur la base des prévisions figurant dans la loi budgétaire, il est arrivé que l'Exécutif rendit impossible aux universités de l'Etat d'utiliser la totalité ou une partie de ces crédits.

M. le Ministre estime que l'amendement adopté par le Sénat (art. 4 du projet de loi transmis à la Chambre) remédie à cet inconvénient.

* * *

Les membres n'ont pas fait d'observations pendant la discussion générale.

Les articles 1 à 3 sont adoptés à l'unanimité.

A l'article 4, un amendement est proposé. Il est justifié en disant qu'il tend à mettre sur un pied d'égalité les quatre universités de notre pays. Un membre croit savoir que le transfert des crédits non utilisés au Budget pour Orde ne bénéficiera guère aux universités de l'Etat. Il propose de verser l'excédent des crédits à un compte spécial du patrimoine de chaque université de l'Etat.

L'affectation de ces sommes sera soumise à l'appréciation du Ministre de l'Instruction publique. En effet, il est à craindre que les crédits transférés au Budget pour Orde en faveur des Universités de l'Etat ne puissent être rendus disponibles sans l'approbation de M. le Ministre des Finances, qui pourrait se laisser guider par des considérations d'ordre budgétaire.

M. le Ministre de l'Instruction publique a rejeté cet amendement. Il est persuadé que l'article 4, tel qu'il est soumis à l'approbation de la Chambre, répond aux desiderata des Universités de l'Etat.

Verschillende commissieleden verwijzen dan naar maatregelen genomen in het kader van het schoolpact, met het oog op de bouwuitgaven.

Nadat de heer Minister nog eens de verzekering heeft gegeven dat de bedragen, die in artikel 8 worden opgesomd, volledig zullen ter beschikking gesteld worden van de Rijksuniversiteiten, doet een commissielid echter opmerken dat het « Fonds » geen parastatale instelling is en de gelden die hier ter beschikking worden gesteld volkomen afhankelijk zijn van de budgettaire mogelijkheden. De heer Minister verklaart daarna met nadruk dat, zo de kredieten het ene jaar ongebruikt blijven, ze het daaropvolgend jaar of zelfs later ter beschikking van de Rijksuniversiteiten dienen gehouden. Hij vestigt nog eens in het bijzonder de aandacht van de commissieleden op artikel 4: de kredieten waarvan in artikel 4 sprake komen voor op de gewone begroting van zijn departement. Het gaat hier over werkingskredieten die eventueel dus ook de daarna volgende jaren kunnen worden angewend. De bedragen, waarvan sprake in artikel 8 daarentegen, zullen moeten voorkomen op de buitengewone begroting. De Regering zal echter, door het stemmen van dit wetsontwerp verplicht worden deze bedragen op de buitengewone begroting uit te trekken.

Er dient dus in geen geval gevreesd, aldus de heer Minister, voor een financiële schikking die de Rijksuniversiteiten zou ontgoochelen.

Het amendement bij artikel 4 wordt verworpen met 13 tegen 5 stemmen.

Artikel 4 wordt goedgekeurd met 13 stemmen en 5 onthoudingen.

De artikels 5 en 6 worden zonder enige bespreking eenparig goedgekeurd.

* * *

Bij artikel 7 is een amendement ingediend.

Bij de verdediging hiervan wordt er op gewezen dat het de Rijksuniversiteiten dus toegelaten zal zijn eventueel een beroep te doen op het Ministerie van Openbare Werken, voor taken voorzien in artikel 7. Het amendement bepaalt dat in de administratie van Bruggen en Wegen twee afzonderlijke diensten zouden worden opgericht om de bouwprogramma's van beide Rijksuniversiteiten te coördineren. Volgens een Lid mag inderdaad betwijfeld worden of de thans bestaande diensten wel de mogelijkheid en de bevoegdheid hebben om de bouwwerken in het raam van dit wetsontwerp voorzien, op zich te nemen.

Dit Lid illustreert zijn stelling met enkele treffende voorbeelden, die indruk maken op de commissie.

De heer Minister is van oordeel dat het hem niet mogelijk is tussen te komen in de structuur van een departement, waarover hij geen leiding heeft. Hij meent ook te mogen wijzen op een zekere paradoxale strekking in het amendement, dat twee nieuwe ministeriële diensten voor het uitvoeren van universitaire gebouwen beoogt, daar waar de Rijksuniversiteiten zelf de bedoeling hebben de leiding van deze werken op zich te nemen.

Het amendement ingediend bij artikel 7, wordt verworpen met 12 tegen 6 stemmen.

Het artikel 7 wordt goedgekeurd met 12 stemmen en 4 onthoudingen.

* * *

Ook bij artikel 8 werd een amendement ingediend.

Bij de toelichting hiervan wordt er op gewezen dat de vrije universiteiten ineens tot 2 miljard zouden kunnen lenen, terwijl de Rijksuniversiteiten zich zouden te houden hebben aan de schijven, die in artikel 8 worden voorzien.

Deze interpretatie wordt door de heer Minister betwist. Volgens de Minister mogen de vrije Universiteiten niet vrijuit beschikken. Hij verwijst in dit verband naar de ter-

Ensuite, plusieurs membres rappellent les mesures prises dans le cadre du pacte scolaire, quant aux dépenses relatives aux constructions.

M. le Ministre ayant assuré que les sommes prévues à l'article 8 seront entièrement mises à la disposition des Universités de l'Etat, un membre fait observer que le « Fonds » n'est pas un organisme parastatal et que les fonds disponibles sont totalement subordonnés aux possibilités budgétaires. M. le Ministre déclare alors que les crédits non utilisés seront réservés l'année suivante ou même ultérieurement aux Universités de l'Etat. Une fois de plus, il attire l'attention toute spéciale des membres sur l'article 4: les crédits visés à l'article 4 figurant au budget ordinaire de son département. Il s'agit, en l'occurrence, de crédits de fonctionnement pouvant donc également être affectés au cours des années suivantes. En revanche, les sommes prévues à l'article 8 devront figurer au budget extraordinaire. Toutefois, le Gouvernement sera obligé, par le vote de ce projet de loi, d'inscrire ces sommes au budget extraordinaire.

Il n'y a donc, aucune raison, déclare M. le Ministre de craindre une disposition financière préjudiciable aux Universités de l'Etat.

L'amendement à l'article 4 est rejeté par 13 voix contre 5.

L'article 4 est adopté par 13 voix et 5 abstentions.

Les articles 5 et 6 sont adoptés à l'unanimité sans discussion.

* * *

Un amendement a été présenté à l'article 7.

A l'appui de cet amendement, il est signalé que les universités de l'Etat seront autorisées à faire éventuellement appel au Ministère des Travaux publics pour des tâches prévues à l'article 7. L'amendement prévoit que deux services distincts seront créés à l'administration des Ponts et Chaussées en vue de réaliser les programmes de construction des deux universités de l'Etat. Le membre en question croit en effet pouvoir douter que les services actuellement existants soient en mesure et aient la compétence voulue pour se charger des constructions prévues dans le présent projet de loi.

Ce membre cite quelques exemples frappants qui impressionnent la Commission.

M. le Ministre estime qu'il lui est impossible d'intervenir en vue de modifier la structure d'un département dont il n'a pas la direction. Il croit également pouvoir souligner la portée quelque peu paradoxale de l'amendement, lequel envisage la création de deux services ministériels nouveaux chargés de la construction de bâtiments universitaires, alors que les universités de l'Etat ont elles-mêmes l'intention d'assumer la direction de ces travaux.

L'amendement à l'article 7 est rejeté par 12 voix contre 6.

L'article 7 est adopté par 13 voix et 4 abstentions.

* * *

L'article 8 fait également l'objet d'un amendement.

Dans la justification de celui-ci, il est souligné que les universités libres pourront emprunter à concurrence de 2 milliards en une fois, tandis que les universités de l'Etat devraient se limiter aux tranches prévues à l'article 8.

M. le Ministre s'oppose à cette interprétation. Selon lui, les universités libres ne pourront pas disposer à leur gré. A ce propos, il renvoie aux termes de l'article 6 du projet

men van artikel 6 van het wetsontwerp inzake toelagen aan de vrije universiteiten en aan verschillende inrichtingen van hoger onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek. De toelagen voor de leningen aan de vrije universiteiten kunnen dus maar toegestaan worden onder de door de Koning bepaalde voorwaarden en binnen de perken van de begrotingskredieten.

Anderzijds dienen de bedragen, die de Rijksuniversiteiten ter beschikking zullen worden gesteld, volgens de opsomming in artikel 8 van dit wetsontwerp, beschouwd als een minimum. De tekst van artikel 8 verbiedt dus de Minister geenszins hogere kredieten toe te staan, zo zulks nuttig mocht blijken.

Andere commissieleden doen nochtans opmerken dat de Rijksuniversiteiten inzake leningmogelijkheden dezelfde vrijheid zouden moeten genieten als de Minister aan de vrije universiteiten wil toestaan.

Het amendement bij artikel 8 wordt niet aangenomen: 8 leden stemden voor, 10 tegen, terwijl 1 lid zich onthield.

Artikel 8 werd goedgekeurd met 16 stemmen en 3 onthoudingen.

Artikel 9 werd, zonder bespreking, eenparig goedgekeurd.

De stemming over het gehele wetsontwerp luidde: 16 ja-stemmen, 3 onthoudingen.

De Verslaggever,

F. GROOTJANS.

De Voorzitter,

M. BRASSEUR.

de loi en ce qui concerne les subventions aux universités libres et à divers établissements d'enseignement supérieur et de recherches scientifiques. Les subventions pour les prêts aux universités libres ne pourront donc être accordées qu'aux conditions fixées par le Roi et dans les limites des crédits budgétaires.

D'autre part, les montants mis à la disposition des universités de l'Etat suivant l'énumération de l'article 8 du présent projet de loi, sont considérés comme des minima. Le texte de l'article 8 n'interdit donc nullement au Ministre d'accorder des crédits plus élevés, s'il le juge utile.

D'autres membres font observer toutefois que, en matière de possibilités d'emprunt, les universités de l'Etat devraient disposer de la même liberté d'action que celle que le Ministre entend accorder aux universités libres.

L'amendement à l'article 8 est rejeté par 10 voix contre 8 et une abstention.

L'article 8 est adopté par 16 voix et 3 abstentions.

L'article 9 est adopté sans discussion et à l'unanimité.

L'ensemble du projet de loi est adopté par 16 voix et 3 abstentions.

Le Rapporteur,

F. GROOTJANS.

Le Président,

P. BRASSEUR.